

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 1 דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

א ומליל יי עם משה למימר:  
ב מליל עם כל כנשתא דבני  
ישראל ותימר להון קדישין  
תהון ארי קדיש אנא יי  
אלהכון: ג גבר מן אמיה ומין  
אבוהי תהון דחלין וית יומי

יט א וידבר ידוה אל-משה לאמר: ב דבר  
אל-כל-עדת בני-ישראל ואמרת אלהם  
קדשים תהיו כי קדוש אני ידוה אלהיכם:  
ג איש אמו ואביו תיראו ואת-שבתתי

**19** (1) And the Lord spoke to Moshe, saying, (2) Speak to the entire congregation of the Children of Israel, and say to them, Be holy, for I, the Lord your God, am holy. (3) Every man must fear his mother and his father, and you RASHI רש"י

**19 (2) Speak to the entire congregation**

**of the Children of Israel** — [The verse

here] teaches us that this whole passage was stated at the הקהל [the entire Congregation of the people of Israel, assembled on Sukkos after

the shemittah year (see Deuteronomy 31:10-13), and it was stated then.] because most of the fundamental teachings of the Torah are dependent on it [i.e., they are

encapsulated in this passage] (Torat Kohanim 19:1; Vayikra Rabbah 24:5). **Be holy** — means: Separate yourselves from sexual

immorality and from transgressing [laws relating to this, as well as in general]. For wherever one finds a barrier against sexual

immorality, one finds holiness. [This principle is illustrated by many verses in Scripture, for example:] (Leviticus 21:7-8), “[They (the priests) must not take in marriage] a woman who is a prostitute or one who has been desecrated ... I, the Lord Who sanctifies you [am holy];”

and (Leviticus 21:15), “he must not desecrate his offspring ... I am the Lord Who sanctifies him;” and (Leviticus 21:6-7), “They will be **holy** ... [They must not take in marriage] a woman who is a prostitute or one who has been desecrated” (Vayikra Rabbah 24:4-6; and see also Seifer Hazikaron).

(3) **איש אמו ואביו תיראו** — means: Every one of you must fear his father and his mother. This is the plain meaning of the verse. And the Midarshic explanation is as follows. [Since the verse literally means, “Every man must fear ...,”] we only know [that this law applies to] a man; how do we know [that it also applies to] a woman? When Scripture

continues with, **תיראו** [meaning, you must fear, using the plural form], two are included in the verse [namely, men and women]. But if this is so, why does the verse say, “Every man ...?”

Because a man has the ability to fulfill this [commandment without restriction, since he is independent and thus obliged to fear his parents], while a woman is [sometimes] under the authority of others [namely her husband, if married, and if there is conflict whether she should

(ב) דבר אל-כל-עדת בני-ישראל, (ויקרא רבה,

תורת כהנים) מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרב גופי תורה תלויין בה. קדשים תהיו. הווי פרושים מן

העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה (ויקרא, כא): “אשה זנה וחללה וגו’” — “אני ה’ מקדשכם.” (שם, שם); “ולא יחלל זרעו... אני ה’ מקדשו” (שם, שם); “קדשים יהיו... אשה זנה וחללה וגו’”:

(ג) איש אמו ואביו תיראו. כל אחד מכם תיראו אביו ואמו; זהו פשוטו. ומדרשו: אין לי אלא איש, אשה מנין, כשהוא אומר: “תיראו”, הרי כאן שנים. אם-כן, למה נאמר “איש”, שהאיש ספק בידו לעשות, אבל

הוא יודע לעשותו. ומה שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר. וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר. וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר.

וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר. וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר.

וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר. וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר.

וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר. וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר.

וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר. וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר.

וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר. וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר.

וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר. וזהו שכתבנו שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה, נראה שיש בו טעם אחר.

תִּשְׁמְרוּ אֲנִי יְדוּה אֱלֹהֵיכֶם: ד אֶל-תִּפְנוּ<sup>ו</sup> שְׁבִיָּא דִּילִי תִּטְרוּן אָנָּא יִי אֱלֹהֵיכֹן: ד לֹא תִתְפַּנּוּן בְּתַר

must observe My Sabbaths. I am the Lord your God. (4) Do not turn to the

### RASHI

*fear her husband or parents in a certain situation, she is obliged to listen to her husband and fear him instead of her parents]*

*(Kiddushin 30b; Torat Kohanim 19:3). [Every man] must fear his mother and his father — Here, Scripture mentions the mother before the father, because it is known to God that a child fears his father more than his mother [and therefore by mentioning the mother first, Scripture emphasizes the duty of fearing her also]. However, in the case of honoring one's parents, Scripture mentions the father before the mother because it is known to God that a child honors his mother more than his father, since a mother wins the child's favor by [speaking kind and loving] words. [Therefore, by mentioning the father*

*first in the context of honor, Scripture emphasizes the duty of honoring him also]* (Kiddushin 31a). **And you must observe My Sabbaths** — Scripture places the commandment of observing the Shabbat immediately after that of fearing one's father [and mother], in order to state [the following principle]: “Even though I have admonished you regarding the fear of your father, nevertheless, if he tells you to desecrate the Shabbat, do not listen to him.” And this is also the case with all the other commandments (Bava Metzia 32a). [This is indicated by:] **אני ה' אלקיכם** — [where “your” is in the plural form, meaning to say,] both you and your father are equally obligated to honor Me! Therefore, do not listen to your father [if he orders you] to negate My commands. (ibid.) Now, what constitutes “fear” [concerning one's father or mother]? One must not sit in his place, speak in his stead [when it is his father's turn to speak] or contradict his words. And what constitutes “honor” [in this context]? One must give [the father and mother] food and drink, clothe them and put on their shoes and accompany them when they enter or go out (Torat Kohanim 19:3; Kiddushin 31b). (4) **Do not turn to the worthless idols** — to serve them. The term **אלילים** stems from the word **אל**, “naught,” meaning that [these idols] are considered as naught. **Molten deities** — At first, they are just worthless idols. But if you turn after them, eventually, you will make them into deities (Torat Kohanim 19:8). **Nor must you make [molten deities] for**

רש"י

אשה רשות אחרים עליה. אמו ואביו תיראו. כאן הקדים אם לאב, לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו, ובכבוד, הקדים אב לאם, לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו, מפני שמשדלתו בדברים. ואת-שבתתי תשמרו. סמך שמירת שבת למורא אב, לומר: אף-על-פי שהזהרתיו על מורא אב, אם יאמר לך: “חלל את השבתו” אל תשמע לו, וכן בשאר כל המצוות. אני ה' אלהיכם. אתה ואביו חייבים בכבודי, לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי. איזהו מורא, לא ישב במקומו, ולא ידבר במקומו, ולא יסתר את דבריו. ואיזהו כבוד, מאכיל ומשקה, מלביש ומנעיל, מכניס ומוציא: (ד) אל-תפנו אל-האלילים, לעבדם. (תורת כהנים) אלילים לשון 'אל' \_ בלא הוא חשוב. ואלהי מסכה. תחלתן אלילים הם, אם אתה פונה אחריהם סופך לעשותן אלהות: לא

טַעֲנוּ וְדַחְלוּ דְמַתְּכָא לֹא  
 תַעֲבֹדוּן לְכוֹן אֲנִי יְיָ אֱלֹהֶיכוֹן:  
 ה וְאֵרִי תִכְסֹּן נִכְסֵי קוֹדֶשֶׁי־אֵי  
 קִדְּם יְיָ לְרַעוּא לְכוֹן תִּכְסְּנִיָּה:  
 ו בְּיוֹמָא דִּיתְנַכֵּם יִתְאַכַּל  
 וּבְיוֹמָא דְבִתְרוּהִי וּדְאִשְׁתָּאֵר

אֶל־הָאֱלֹהִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם  
 אֲנִי יְדוּהָ אֱלֹהֵיכֶם: ה וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח  
 שְׁלָמִים לַיהוָה לְרִצְנָכֶם תִּזְבַּחְתֶּם: ו בַּיּוֹם  
 זֶבַחְכֶם יֹאכַל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם

worthless idols, nor must you make molten deities for yourselves. I am the Lord your God. (5) When you sacrifice a peace-offering to the Lord, you must sacrifice it for your acceptance. (6) It can be eaten on the day you sacrifice it and on the morrow: but anything left over until the third day,

**RASHI**

**yourselves** — [This verse is to be understood as two separate admonitions, the first:] “Nor must you make” [meaning] for other people; [the second:] “for yourselves” [meaning] nor must others make them for you. Now, if one would suggest that [this verse is simply one admonition, namely,] that you must not make [molten deities] for yourselves, but therefore, others may make them for you, [this cannot be correct, since] it has already been stated (Exodus 20:3), “You must not have [any other deities]” — neither your own nor from other people (Torat

רש"י  
 תַעֲשׂוּ לָכֶם. לֹא תַעֲשׂוּ לְאֲחֵרִים לֹא אֲחֵרִים לָכֶם. וְאִם תֹּאמְרוּ: לֹא תַעֲשׂוּ לְעַצְמְכֶם, אֲבָל אֲחֵרִים עוֹשִׂין לָכֶם! הֲרִי כִבֵּר נֶאֱמַר (שְׁמוֹת, ב, ג): “לֹא יִהְיֶה לָךְ” — לֹא שֶׁלְךָ וְלֹא שֶׁל אֲחֵרִים: (ה) וְכִי תִזְבְּחוּ וְגו'. לֹא נֶאֱמַרְהָ פֶרֶשֶׁה זֶה אֵלֵּא לְלַמֵּד שֶׁלֹּא תִהְיֶה זְבִיחַתְּךָ אֶלֶּא עַל-מִנְתַּ לְהֵאכֵל בְּתוֹךְ הַזְּמַן הַזֶּה, שְׂאֵם לְקַבֵּעַ לָהֶם זְמַן אֲבִילָה הֲרִי כִבֵּר נֶאֱמַר (ויקרא, ז, טז): “וְאִם נִדָּר אִו נִדְּבָה זֶבַח קָרְבָּנוּ וְגו'”. לְרִצְנָכֶם תִּזְבַּחְתֶּם. תַּחֲלֵת זְבִיחַתוֹ תִּהְיֶה עַל-מִנְתַּ נַּחַת-רוּחַ, שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם לְרִצּוֹן, שְׂאֵם תִּחְשְׁבוּ עָלָיו מִחֻשְׁבַּת פְּסוּל, לֹא יִרְצָה עֲלֵיכֶם לְפָנָי. לְרִצְנָכֶם. אֲנַפִּיצִימִנְט"ו, זֶהוּ לְפִי פְּשׁוּטוֹ; וְרִבּוּתֵינוּ לְמַדּוֹ מִכָּאן לְמַתְעַסֵּק בְּקִדְּשִׁים

Kohanim 19:9). (5) **When you sacrifice ...** — This portion is stated here, only to teach us that the offerings must be sacrificed with the intent that they be eaten within their specifically prescribed time limit. For if [one would suggest that this passage comes to] fix a time limit for eating the offerings, [this cannot be correct, for] this has already been mentioned (Leviticus 7:16), “And if his sacrifice is a vow or a voluntary donation [it may be eaten] ... .” (Torat Kohanim 19:10) **You must sacrifice it for your acceptance** — The very outset of your sacrificing [the offering], must be with the intent that [it is for the purpose of causing] contentment [to God, as it were,] for your acceptance [by Him]. For if you will think an invalidating thought [while sacrificing the offering] regarding it, then, [says God,] the sacrifice will not gain your acceptance before Me. **לְרִצְנָכֶם** — Apaisement in Old French. This is the plain meaning of the word. And our Rabbis have learnt from here, that if someone was involved in another activity (מתעסק) and incidentally slaughtered a holy sacrifice [e.g., if he threw a knife and in its path it slaughtered an animal designated for a holy sacrifice], then it

עד יומא תליתאה בנורא  
יתוקד:

הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשָּׂרֶף:

must be burned in fire.

RASHI

*is invalid, because one must have proper intention to slaughter [a holy sacrifice] (Chullin 13a). (6) It can be eaten on the day you sacrifice it — When you sacrifice an offering, you must slaughter it with the intent that you will eat it within the time limit that I have already fixed for you [regarding that particular sacrifice].*

רש"י  
שפסול, שצריך שיתכוון לשחט: (ו) ביום זבחכם יאכל. כשתזבחוהו תשחטוהו על מנת זמן זה שקבעתי לכם ככר:

PROPHETS Ezekiel 20

ב ויהו פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר: ג בר אדם אתנבי לסבי ישראל ותימר להון כדנן אמר יי אלהים הלמתבע אולפן מן קדמי אתון אתן קים אנא אם אשתאיל לכון במימרי אמר יי אלהים: ד התוכח יתהון התוכח בר אדם ית תועבת אבהתהון הודעיגון: ה ותימר להון כדנן אמר יי אלהים ביומא דאתרעיתי בישראל וקזמית להון במימרי לזרעא דבית יעקב ואתגלית למפרקהון בארעא דמצרים וקזמית להון למימר אנא יי אלהכון: ו ביומא ההוא

נביאים יחזקאל פרק כ  
ב ויהי דבר ידוה אלי לאמר: ג בן אדם דבר את זקני ישראל ואמרת אליהם כה אמר אדני ידוה הלדרש אתי אתם באים חי אני אם אדרש לכם נאם אדני ידוה: ד התשפט אתם התשפוט בן אדם את תועבת אבותם הודיעם: ה ואמרת אליהם כה אמר אדני ידוה ביום בחרתי בישראל ואשא ידי לזרע בית יעקב ואודע להם בארץ מצרים ואשא ידי להם לאמר אני ידוה אלהיכם: ו ביום ההוא

(2) Then came the word of the Lord to me, saying: (3) Son of man, speak to the elders of Israel and say to them: So says the Lord God: Have you come to inquire of Me? As true as I live, I will not be inquired of by you! says the Lord God. (4) Will you contend with them? Will you contend, O son of man? Let them know the abominations of their fathers. (5) And you shall say to them: So says the Lord God: On the day I chose Israel, then I lifted up my hand to the seed of the house of Jacob, and made Myself known to them in the land of Egypt, when I lifted up My hand to them, saying: I am the Lord your God. (6) On

RASHI

(4) התשפט אתם — An expression of contending. (6) אשר תרתי — An expression

רש"י  
(ד) התשפט אתם. לשון וכוה: (ו) אשר תרתי.

נִשְׂאתִי יָדַי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל-אֶרֶץ  
 אֲשֶׁר-תִּרְתִּי לָהֶם זֶבֶת חֶלֶב וּדְבַשׁ צְבִי הִיא לְכָל-  
 הָאָרְצוֹת: ַ וְאָמַר אֲלֵהֶם אִישׁ שְׂקוּצֵי עֵינָיו הִשְׁלִיכוּ  
 וּבְגִלּוֹלֵי מִצְרַיִם אֶל-תַּטְמְאוּ אֲנִי יְדוּה אֱלֹהֵיכֶם:

עֵינֹהֵי וּבְפֹלְחָן טַעוֹת מִצְרָאִי לֹא תִסְתַּאֲבוּן אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

that day I lifted up My hand to them to bring them out of the land of Egypt, to a land that I had sought out for them, flowing with milk and honey; it is the glory of all the lands. (7) And I said to them: Every man cast away the despicable idols from before his eyes, and do not pollute yourselves with the idols of Egypt; I am the Lord your God.

## RASHI

רש"י

לְשׁוֹן וְיִתּוֹרוֹ: צְבִי הִיא. יְפִי שֶׁל כָּל הָאָרְצוֹת: [ve-yatura] of That they may seek out (Numbers 13:2). It is the glory — The beauty of all the lands.

## WRITINGS Proverbs 26

כתובים משלי פרק כו

יֵד הַדֹּלֶת תִּסּוּב עַל-צִירָהּ וְעֵצָל עַל-מִטָּתוֹ: טו טָמֵן  
 עֵצָל יָדוֹ בְּצַלְחַת נְלֹאָה לְהַשִּׁיבָה אֶל-פִּיּוֹ: טז חֲכָם  
 עֵצָל בְּעֵינָיו מְשַׁבְּעָה מְשִׁיבֵי טַעַם: יז מְחֻזֵּק  
 בְּאָזְנֵי-כָּלֵב עֹבֵר מִתְּעֵבֵר עַל-רֵיב לֹא-לוֹ:  
 יח כַּמִּתְלַהֵלֶה הַיָּרֵה זָקִים חֲצִים וּמוֹת: יט כֵּן-אִישׁ  
 עַל דִּינָא דְלֹא דִילִיָּה: יח אִיךְ הוּא דְמִתְחַת דְּפִשְׁט גִּירֵי שְׁנִינֵי דְמוֹתָא: יט הִיכְנָא גְבָרָא דְמִרְמֵי בְּחִבְרִיָּה

(14) As a door turns on its hinge, so does a lazy man on his bed. (15) The lazy man buries his hand in the cauldron; it wearies him to bring it back to his mouth. (16) A lazy man in his own eyes is wiser than seven men who give advice. (17) A passerby who becomes embroiled in a quarrel that is not his, is like one who grabs a dog by its ears. (18) Like one who wearies himself shooting sparks, arrows, and death, (19) so is a man who deceives

## RASHI

רש"י

(טו) בְּצַלְחַת. בְּיֹרֶה חֲמָה טוֹמֵן מִפְּנֵי הַקָּר: (טז) מְשִׁיבֵי טַעַם. חֲכָמִים: (יז) מְחֻזֵּק בְּאָזְנֵי כָּלֵב. כֵּן מִתְּעֵבֵר עַל רֵיב וְגו': (יח) כַּמִּתְלַהֵלֶה. כַּמִּתְיַגֵּעַ  
 (15) **Who give advice** — Wise men. (17) **One who grabs a dog by its ears** — Is like one who becomes embroiled in a quarrel [that is not his]. (18) **Like one who wearies himself** — Like one

every direction. Rabbi Akiva said three. (2) An *Aris* which protrudes [and hangs down] from a terrace: Rabbi Eliezer ben Yaakov said: If a person standing on level ground is able to pick all of it, [such an *Aris*, at the outset] prohibits [the sowing of seed in the] four cubits of the field [surrounding the *Aris*; however, if one went ahead and did plant, only those produce actually growing in an area of six handbreadths surrounding the *Aris* are prohibited as *kilayim*]: If [he is] not [able to pick all the grapes without a ladder],

it prohibits [the sowing of seed] only [in] the [soil] which is directly beneath it. Rabbi Eliezer said: Likewise, if one has planted one [row of two vines] on the ground and [opposite it,] another [row of two vines] on a [raised] terrace [and a fifth vine projecting like a tail (see *Kilayim* 4:6, Chok vol 5, pg. 416, where the Mishnah states that these conditions ordinarily would constitute a vineyard)], if it [the terrace] is ten handbreadths above the [level] ground, one [row] does not combine with the other [and therefore is not considered a vineyard]. (3) If one has suspended vine branches over part of a trellis, he may not introduce seed [into the soil] beneath the remainder [of the trellis, i.e., the area of the trellis which does not have vines hanging on it]; however, if he did introduce [seed in the open area of the trellis, the subsequent produce] is not prohibited as *kilayim*. If however, new [vine-shoots] have spread [over the remainder], that [which had been sown under the remainder] is prohibited [as *kilayim*.] The same law applies when one hangs vine-shoots over part of a non-fruit-bearing tree [since the vine is more important to the owner than the tree, the whole area is viewed as a vineyard]. (4) [However,] if one hangs [shoots of] a vine on part of [the branches of] a fruit tree it is

#### רבנו עובדיה מברטנורא

בפרקין דלעיל אם אין שם ד' אמות לא יביא זרע לשם ור' יוחנן בן נורי ור' יוסי אמרו דבר אחד והכי מפורש בהדיא בירושלמי: **רבי עקיבא אומר שלשה טפחים.** היא עבודת גפן יחידית ואין הלכה כר' עקיבא: **ב מן המדרגה.** מתל גבה עשוי כמין מדרגה: **אם כשהוא עומד למטה בארץ.** יכול ללקט הענבים התלוין בערים רואים את כל העריס כאילו הוא מקום עיקר הגפנים ושרשן ואוסר ארבע אמות בשדה לכל רוח משפת העריס ולחו ודוקא לכתחלה הוא דאוסר לזרוע אבל אינו מקדש אלא ששה טפחים מידי דהוה אמות פסקי עריס דלקמן בפרק ז: **ואם לאו.** שאינו יכול ללקוט כל הענבים עד שיעלה במדרגה או בסולם אין אסור לזרוע אלא תחת העריס בלבד וחוצה לו מותר ואפילו בתוך ד' אמות של עיקר הגפנים של עריס הואיל ועומדים על המדרגה וכן הלכה: **אף הנוטע שורה אחת בארץ ושורה אחת במדרגה.** משתי שורות שצריך כדי שיחשבו כרם והשתא לא מיירי בעריס אלא בב' שורות של גפנים שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאת זנב אם המדרגה גבוה עשרה. אין שתי שורות מצטרפות להיות כרם אלא דין גפן יחידית יש לכל שורה ושורה ואין הלכה כרבי אליעזר: **ג אפיפירות.** עצים או קנים ארוגים שתי וערב ומדלים עליהם שריגי הגפנים ומשכיבים אותן בהן כשהן ארוכות הרבה ואם הדלה הגפן על מקצת האריג אסור לזרוע תחת המותר ואע"פ שאין עליו זמורות ואם זרע לא קדש: **ואם הלך החדש.** שגדל הגפן והוציא שריגים ומלא כל האפיפירות: **אסור.** הזרע שנזרע תחת המותר אם הוסיף מאתים לאחר שהלך החדש עליהן: **וכן המדלה גפן על אילן סרק.** דינו כדין אפיפירות לפי שאדם מבטלו על גבי גפנו והוי כאילו כולו גפן אבל אילן מאכל שאין אדם מבטלו על גבי גפנו

עבודת הגפן. ששה טפחים לכל רוח. רבי עקיבא אומר, שלשה: ב עריס שהוא יוצא מן המדרגה, רבי אליעזר בן יעקב אומר, אם עומד בארץ ובוצר את כלו, הרי זה אוסר ארבע אמות בשדה, ואם לאו, אינו אוסר אלא כנגדו. רבי אליעזר אומר, אף הנוטע אחת בארץ ואחת במדרגה, אם גבוהה מן הארץ עשרה טפחים, אינה מצטרפת עמה, ואם לאו, הרי זו מצטרפת עמה: ג המדלה את הגפן על מקצת אפיפירות, לא יביא זרע אל תחת המותר. אם הביא, לא קדש. ואם הלך החדש, אסור. וכן המדלה על מקצת אילן סרק: ד המדלה את הגפן על מקצת אילן

permitted to introduce seed beneath the remainder [since the tree is fruit-bearing the owner views the tree as independent from the vine]; if new [shoots] spread [over the remainder of the branches], he must turn it back. There was the case of Rabbi Yehoshua who went to Rabbi Yishmael in Kefar Aziz who showed him a vine [with its shoots] hanging on part of [the branches of] a fig tree. He asked him: What is the law? May I introduce seed beneath the open space [of the branches]? He answered him: It is permitted. He took him to Bet Hammaganyah where he showed him a vine [whose shoots were] hanging on part of a beam belonging to the trunk of a *shikmah* [a fig tree growing wild in the forest, used primarily for

beams and therefore, not considered a fruit bearing tree (see, Tosfot Yom Tov)], which had many beams. He said to him: Beneath the beam [that had the shoots hanging on them] it is prohibited [to sow], but beneath the remainder [of beams] it is permitted [each beam is viewed as a separate tree]. (5) What is a *serak* tree [where the vine hanging from it is more important to the owner than the tree itself, and the whole is viewed as a vineyard]? Any tree which does not yield fruit. Rabbi Meir said: All trees are *serak*, except the olive and the fig tree [which are important enough to the owner to be viewed as separate from the vines hanging from them]. Rabbi Yose said: All trees which are not normally planted exclusively in separate fields, are *serak* trees. (6) Gaps separating an *Aris* must be eight cubits plus somewhat more. And when mentioning all measurements regarding a vineyard the Sages never spoke of “and somewhat more” except in the case of *Aris-gaps*. The following constitutes an *Aris-gap*: If an *Aris* was razed midway, and five vines were left on one side and five vines on the other side, then if the gap is [exactly] eight cubits, one must not introduce seed there; if it is eight cubits “and somewhat more” one may allot the requisite service border [i.e., according to Rabbi Yochanan ben Nuri (see Mishnah 1, above) six handbreadths for each

### רבנו עובדיה מברטנורא

אותו מותר שאין הגפן מודלית עליו חשוב בפני עצמו ולא הוי כגפן ומותר להביא זרע לשם: **ד יחזירנו**. למקום שהיה תחילה וזרע המותר: **עזוי**. שם מקום: **אמר לו מותר**. שאין אדם מבטל תאנתו מפני גפנו: **בית המגנייה**. שם מקום: **סדן של שקמה**. שרש של אילן שקמה והוא אילן תאנה הגדל ביערים וחותכין ממנו קורות לבנין: **תחת קורה זו אוסור והשאר מותר**. שאני רואה כל קורה וקורה כאילן בפני עצמו: **ה הכל אילן סרק**. דסבר ר' מאיר כל שאר אילנות אדם מבטל אצל גפנו ור' יוסי סבך דכל מין שרגילין ליטע ממנו שדות שלימות חשובים הן ואין אדם מבטלן מפני גפנו והלכה כר' דאילן שאינו עושה פירות הוא דבטיל לגבי גפן: **ו פסקי עריס**. מפרש לה ואויל: **שמונה אמות ועוד**. כלומר מוסיף עוד על שמונה אמות דבר מועט והיא ששית אמה דהיינו טפה: **שחרב מאמצעו**. כגון שנטע אחת עשרה גפנים בצד הגדר וחרב גפן האמצעי ונעשו שני עריסין שאין עריס פחות מחמש גפנים: **שמונה אמות ועוד**

מאכל, מתר להביא זרע אל תחת המותר. ואם הלך החדש, יחזירנו. מעשה שהלך רבי יהושע אצל רבי ישמעאל לכפר עזוי, והראהו גפן מדלה על מקצת תאנה. אמר לו, מה אני להביא זרע אל תחת המותר. אמר לו, מתר. והעלהו משם לבית המגנייה, והראהו גפן שהיא מדלה על מקצת הקורה וסדן של שקמה, ובו קורות הרבה. אמר לו, תחת הקורה זו אוסור, והשאר מתר: ה איהו אילן סרק. כל שאינו עושה פרות. רבי מאיר אומר, הכל אילן סרק, חוץ מן הזית והתאנה. רבי יוסי אומר, כל שאין כמוהו נוטעין שדות שלמות, הרי זה אילן סרק: **ו פסקי עריס**, שמונה אמות ועוד. וכל מדות שאמרו חכמים בכרם, אין בהם ועוד, חוץ מפסקי עריס. אילו הן פסקי עריס. עריס שחרב מאמצעו ונשתירו בו חמש גפנים מכאן וחמש גפנים מכאן. אם יש שם שמונה אמות, לא יביא זרע לשם, שמונה אמות ועוד, נותנין לו כרי

while according to the first view of the Mishnah, four cubits for each], and he may sow the rest [even according to the first view of the Mishnah which considers an *Aris* as a vineyard, however; it does not require a full 16 cubits separating the two in order to introduce other produce in between them, as would be the case in an actual vineyard (see *Kilayim* 4:1, Chok vol. 5, pg. 413)]. (7) If an *Aris* grows out of either end of the wall and

ends there [i.e., he planted three vines by one end of the wall and two additional vines at the other end of the wall and in between the vines the wall is empty] each [of the group of vines] are given its service border [of six handbreadths], and it is permitted to sow the rest [even though the entire wall is less than four cubits. However,] Rabbi Yose said: If there aren't four cubits there, one may not introduce seed there. (8) If slats [forming the trellis] stick out from the *Aris* and one doesn't wish to cut them off, it is permitted to plant directly beneath them; if however, he made them [long] so that new [shoots] might spread along them, it is forbidden [to plant underneath]. (9) If a grape-blossom protruded beyond the *Aris* it is regarded as if a [builders] plummet were suspended from it: Directly beneath it, it is prohibited [to sow]. So too, [is the law] in the case of a [protruding] grape-blossom from a hanging branch of a single vine. If one has stretched a vine-shoot from tree to tree, it is forbidden to plant [other produce] beneath it. If he made an extension [to the shoot, e.g., the shoot itself wasn't long enough to reach the tree] by means of rope or reed-rope [and tied it to the tree]; it is permitted under the extension [of rope]; if he made the extension so that the new [shoots] might

עבודתו, וזורע את המותר: ז ערים שהוא יוצא מן הכתל מתוך הקרן וכלה, נותנין לו עבודתו, וזורע את המותר. רבי יוסי אומר, אם אין שם ארבע אמות, לא יביא זרע לשם: ח הקנים היוצאים מן הערים וחס עליהן לפסקו, כנגדן מתר. עשאן כדי שיהלך עליהן החדש, אסור: ט הפרח היוצא מן הערים, רואין אותו כאלו מטטלת תלויה בו, כנגדו אסור. וכן בדלית. המותח זמורה מאילן לאילן, תחתיה אסור. ספקה בתבל או בגמי, תחת הספוק מתר. עשאה כדי שיהלך

#### רבנו עובדיה מברטנורא

**נותנין לו עבודתו.** לר' יוחנן בן נורי דלא חשיב ערים כרם נותן ששה טפחים לזה וששה טפחים לזה זורע את המותר ולמאן דחשיב ליה כרם צריך שיתן ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה ואינו יכול לזרוע אלא אותו ועוד. מיהו אפילו מאן דחשיב ערים כרם, לאו לכל מיילי מדלא בעי בפסקי ערים מששה טפחים ואילך לא מקדש כדלקמן (פ"ו מ"א): ז **ערים שהוא יוצא מן הכותל מתוך הקרן וכלה.** כגון חמש גפנים הנטועות בצד גדר ואין מחזיקות את כל הגדר אלא שלש בראש הקרן מזה ושתיים בראש הקרן השניה מזה ובאמצע הכותל אין שם גפנים אלא בשתי זוויות הכותל עומדות: **נותנים לו עבודתו.** ששה טפחים מכאן וששה טפחים מכאן זורע שאר הכותל ואף על פי שאין אורך הכותל ארבע אמות: **ורבי יוסי אומר אם אין שם ארבע אמות וכו'.** רבי יוסי לטעמיה דאמר בפרקין דלעיל גבי גת ונקע אם אין שם ארבע אמות, והכא קא משמע לן דלא תימא דוקא גת ונקע שסתומים מארבע רוחות הוא דמצריך ר' יוסי ארבע אמות אבל אצל כותל שאינו מוקף מארבע רוחות אימא לא, ואי אשמעינן בהא הוא אימאן בהא מצריך ר' יוסי ארבע אמות משום דיש כאן [חמש] גפנים בין שתי קרנות של כותל אבל גבי גת ונקע שאין שם אלא גפן יחידית אימא לא, צריכא. ולעיל כתבנו דאין הלכה כר' יוסי: ח **הקנים היוצאים מן הערים.** שבוטלין חוץ סדר הערים: **וחס עליהן לפסקו.** שלא הניחן שם מחמת שדעתו להדלות עליהן הגפן אלא מפני שחס עליהן בלבד: **כנגדן מותר.** לפי שאינן חשובים מן האפיפירות הלכך מותר לזרוע תחתיהן: **כדי שיהלך עליהן החדש.** שידלה על גבן שריגי הגפן כשיצמחו ויגדלו: **ט הפרח היוצא.** מלשון הפרחה הגפן (שיר השירים ו) כלומר מה שגדל מן הגפן יוצא ובוטל חוץ לערים: **מטוטלת.** הוא הברזל שהבונים מורידים בחבל למטה על פני החומה לראות בו את הבנין [אם] החומה ישרה ובו משערים אם הזרעים מכוונים תחת הפרח והכא מיירי כגון שגדלו זמורות הערים יותר מעבודתו ופרח לחוץ דבתוך

grow along it, then it is forbidden [to plant  
beneath it].

עֲלֵיו הַחֲדָשׁ, אָסוּר:

### רבנו עובדיה מברטנורא

עבודתו אפילו אין שם פרח אסור: **וכן בדלית**. וכן משערין בגפן יחידית המודלית על גבי כלונסות שאינה עריס אם פרחו חוץ לששה טפחים שהם עבודתה: **תחתיה אסור**. תחת הזמורה אבל מן הצדדים מכאן ומכאן מותר: **ספקה בחבל**. שלא היתה הזמורה ארוכה שתגיע מאילן לאילן וקשר בראשה חבל או גמי להאריך אותה כדי שתספיק עד האילן, תחת הזמורה אסור, תחת הסיפוק מותר. אבל אם עשה הסיפוק כדי שיהלך עליו החרש, אסור לזרוע תחתיו:

### Gemara Berakhot 27a-b

גמרא ברכות דף כז.

Rav was once at the house of Geniva and he said the Sabbath [*Amidah*] prayer on the eve of the Sabbath [i.e., he received the Sabbath while it was still day]. Rabbi Yirmiyahu bar Abba was praying behind Rav, and Rav finished but did not interrupt the prayer of Rav Yirmiyahu [by passing in front of him to resume his seat]. Three things are learned from this. One is that a man may say the Sabbath prayer on the eve of the Sabbath. The second is that a disciple may pray behind his master. The third is that it is forbidden to pass in front of one praying. This supports [a law taught by] Rabbi Yehoshua ben Levi, for Rabbi Yehoshua ben Levi forbade passing in front of one praying. But is that so? Did not Rabbi Ammi and Rabbi Assei used to pass? Rabbi Ammi and Rabbi Assei used to pass outside a four cubit limit. But how could

רב אקלע לבי גניבא וצלי של שבת בערב שבת והוה מצלי רבי ירמיה בר אבא לאחוריה דרב וסיים רב ולא פסקיה לצלותיה דרבי ירמיה. שמע מינה תלת. שמע מינה מתפלל אדם של שבת בערב שבת ושמע מינה מתפלל תלמיד אחורי רבו ושמע מינה אסור לעבור כנגד המתפללין. מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי אסור לעבור כנגד המתפללין. איני והא רבי אמי ורבי אסי חלפי רבי אמי ורבי אסי חוץ לארבע אמות הוא דחלפי. ורבי ירמיה היכי עביד הכי והא אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יתפלל אדם לא כנגד רבו ולא אחורי רבו ותניא רבי אליעזר אומר המתפלל אחורי רבו והנותן שלום לרבו והמחזיר שלום לרבו והחולק על ישיבתו של רבו והאומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מ ישראל. שאני רבי ירמיה בר אבא דתלמיד חבר הוה והיינו דקאמר ליה רבי ירמיה בר אבא לרב מי בדלת אמר ליה אין בדילנא ולא אמר מי בדיל מר. ומי בדיל והאמר רבי אבין

Rabbi Yirmiyahu act thus, since Rav Yehudah said in the name of Rav: A man should never pray either next to his master [because he seems to be putting himself on a level with him] or behind his master [which also is a sign of pride, or perhaps he seems to be bowing down to him — Tosafot]. And it has been taught: Rabbi Eliezer says: One who prays behind his master, and one who gives [the ordinary] greeting to his master [i.e., he says, “Peace upon you,” instead of, “Peace upon you, my master”], and one who returns a greeting to his master, and one who disagrees with [the teaching of] the Yeshivah of his master, and one who says something which he has not heard from his master causes the Divine Presence to depart from Israel? Rabbi Yirmiyahu bar Abba is different, because he was a disciple-colleague; and that is why Rabbi Yirmiyahu bar Abba said to Rav: “Have you distinguished [between weekday and Sabbath, i.e., have you abstained from work after the early Sabbath prayer]?” and he replied: “Yes, I have;” and he did not say to him, “Has the Master distinguished?” But

had he distinguished? Has not Rabbi Avin related that once Rav said the Sabbath prayer on the eve of the Sabbath and he [then] went into the bath [an act forbidden on the Sabbath] and came out and taught them their lesson, while it was not yet dark? Rava said: He went in merely to perspire, and it was before the prohibition had been issued [against perspiring on the Sabbath].

פעם אחת התפלל רבי של שבת בערב שבת ונכנס למרחץ ויצא ושנה לן פרקין ועדין לא חשכה אמר רבא הווא דנכנס להניע וקודם גזירה הוה:

זוהר קדושים דף פ ע"א

וידבר יהוה אל משה לאמר. דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני יי אלהיכם. רבי אלעזר פתח (תהלים לב) אל תהיו כסוס כפרד אין הבין וגומר. ככמה זמנין אורייתא אסהידת בהו בבני נשא כמה זמנין ארימת קלין לכל סטרין לאתערא להו וכלהו דמיכין בשניטא בחוביהון (ס"א בחוריהון) לא מסתבלין ולא משגיחיין. בהיך אנפין יקומון ליומא דדינא עלאה כד יתבע לון מלכא עלאה עלבונא דאורייתא דצווחת לקבליהון ולא אהדרו אנפין לקבלה דכלהו פגימין בכללא דלא ידעו מהימנותא דמלכא עלאה. ווי לון ווי לנפשיהון. דהא אורייתא בהו אסהידת ואמרת (משלי ט) מי פתי יסור הנה וחסר לב ואמרה לו. מהו חסר לב. דלית ליה מהימנותא דמאן דלא אשתדל באורייתא לאו ביה מהימנותא ופגים הוא מכללא. ואמרה לו. אומרה לו מבעי ליה כמה דאת אמר (תהלים מב) אומרה לאל סלעי. מהו ואמרה. אלא לאכללא ולאחוספא אורייתא דלעילא דהיא קריה ליה חסר לב פגים ממהימנותא דהכי תנינן כל מאן דלא אשתדל באורייתא אסיר למקרב לגביה לאשתתפא בהדיה ולמעבד ביה סחורתא וכל שכן למיהך עמיה בארחא דהא לית ביה מהימנותא (ועל דא) תנינן כל בר נש דאזיל בארחא ולית עמיה מלי דאורייתא אתחייב בנפשיה. כל שכן מאן דאזדוג בארחא עם מאן דלית ביה מהימנותא דלא חשיב ליכרא דמאריה ודידיה דלא חס על נפשיה. רבי יהודה אמר מאן דלא חס על נפשיה היך ישלוף נפשא דכשרא לבריה. אמר רבי אלעזר תהנא על דרא והא אתמר מלה וכולי. ועל דא כתיב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין. ופאיז אינון צדיקניא דמשתדלי באורייתא וידעיין ארחי דקדשא בריד הוא ומקדשי גרמייהו בקדושא דמלכא ואשתכחו קדישין בכללא. ובגין כך משלפי רוחא דקדושא מלעילא ובגיהו כלהו ופאי קשוט ואקרוין בני מלכא בגין קדישין:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

Rabbeinu Yonah, Sha'arei Teshuvah, 6b

מוסר

שערי תשובה לרבינו יונה דף ו ע"ב

One [who repents] must investigate, know, and be familiar with the punishment for each of his sins — for which of them is he liable lashes, for which is he liable excision, for which, capital punishment by the Court — so that he is aware of the magnitude of his sins when he confesses and will cry bitter tears because he has severely angered God, and so that he will be all the more contrite, and fearful of his sins. For regarding grave sins, repentance makes their atonement pending, while only suffering purges. So too, it is written,

צריך שיחקור וידע ויביר עונש כל אחד מעונותיו באי זה מהן יש מלקות ובאי זה יש חייבי מיתות בית דין למען ידע גודל עונו בהתנדוהו וימרר בבכי על אשר הכעיס תמרוורים ולמען יוסיף להכנע ולמען יפחד מעונותיו כי העבירות החמורות תשובה תולה

“See your path in the valley; know what you have done.” (Jeremiah 2:23) And a person must regard even his minor sins as grave, from four standpoints: First, because one should look not at the smallness of the sin, but at the greatness of the One who forbade it. Second, because the evil impulse has power over minor sins, and this may be a reason to be strict concerning them: and when the punishments for each time are added up then they, too, will be considered like grave sins. This has been compared to a silk thread which is flimsy and weak, but which, when doubled and redoubled, becomes a strong cord. Third, because when one continually commits a sin, he begins to regard it as permissible. He breaks off its yoke from upon him and does not guard himself against it, and he will be reckoned among those who break off the yoke and are apostates with regard to one thing. Fourth, because if the evil impulse vanquishes him today over a small thing, it will vanquish him tomorrow over a great thing. As they, of blessed memory, said, “Whoever breaks vessels in his anger should be in your eyes as though he worships idols. For this is the way of the evil impulse: one day it says to him, ‘Do this,’ and the next day it says to him, ‘Go, serve other gods.’ ” And it says, “Surely if you improve your way then [*seait* literally means raise up] will you not be forgiven?” (Genesis 4:6) In other words:

Why is your face downcast? Is it not so, that if you improve your deeds and return to Me, “*seait*” — I will raise up your face? This expression is similar to “For then you will raise up your face without a flaw.” (Job 11:15). It can also be explained as an expression for forgiveness. “But if you do not improve, then your sin is kept at the door.” (Genesis 4:7) That is, if you do not repent from that which you sinned, not only will the sin that is in your hand remain with you, but the evil impulse crouches in the doorway causing you to sin wherever you go. It will continually vanquish you, since it has already managed to do so. It has ensnared you, you were indeed trapped, and you did not repent. “Its desire is aimed at you” (ibid.) — to cause you to deviate, and it constantly lies in wait for you. “yet you can rule over it”

בפִּתְּנָתְךָ וְיִסּוּרֵיךָ מִמְּרָקֶיךָ וְכֵן כְּתוּב (ירמיה ב) רְאֵי דְרַבְּךָ בְּגֵיא דְעֵי מַה עָשִׂיתָ. (וְצִרְיָךְ) לְהִיּוֹת הָעֲבִירוֹת הַקְּלוֹת הַמְּנוּרוֹת בְּעֵינֶיךָ לְאַרְבַּעָה פָּנִים. הָאֶחָד כִּי אֵין לוֹ לְהֵבִיט לְקִטְנוֹת הָעֲבִירוֹת אֲבָל יֵבִיט לְגְדוּלַת מִי שֶׁהִזְהִיר עָלָיָהּ. וְהַשֵּׁנִי כִּי הַיֵּצֵר שׁוֹלֵט בְּעֲבִירוֹת הַקְּלוֹת וְאוּלַי תִּהְיֶה זֹאת סִבָּה לְהִתְמַיֵּד בָּהֶן וְאֵן יִחְשְׁבוּ גַם הֵם בְּחַמּוּרוֹת בְּהַצְטָרֵף עֹנֵשׁ כָּל פַּעַם וּמִשְׁלוֹ עַל זֶה מְחֹטֵשׁ שֶׁל מִשִׁי שֶׁהוּא נִרְפָּה וְחֻלְשׁ וְכֹאשֶׁר יִכְפְּלוּ אוֹתָהּ בְּפָלִים רַבִּים יַעֲשֶׂה עֲבוֹת חֻזְקָה. וְהַשְּׁלִישִׁי כִּי בְהִתְמַדְתּוֹ עַל הָעֲבִירוֹת נַעֲשִׂית לּוֹ כְּהִתִּיר וּפְרוֹק עוֹלָה מֵעֲלָיו וְלֹא יִשְׁתַּמֵּר מִמִּנְהָ וְיִחְשֵׁב עִם פּוֹרְקֵי עוֹל וּמְשׁוּמְדִים לְדַבֵּר אֶחָד. וְהָרְבִיעִי כִּי אִם נִצְחוּ הַיֵּצֵר הַיּוֹם בְּדַבַּר קִטְן יִנְצְחוּהוּ מִחַר בְּדַבַּר גְּדוֹל כִּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זְכוּרָנִים לְבִרְכָה כָּל הַמְּשַׁבֵּר כְּלִים בְּחַמְתּוֹ יֵהִי בְּעֵנֶיךָ כְּאֵלוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה שֶׁכֵּן דְּרַכּוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע הַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ עֲשֶׂה כֵּן לְמַחַר אוֹמֵר לוֹ לֶךְ עֲבוֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְנֹאמֵר (בראשית ד) הֲלֹא אִם תִּטִּיב שָׂאת וְגוֹ' פִּירוּשׁ לְמָה נִפְּלוּ פְּנֵיךָ הֲלֹא אִם תִּטִּיב מֵעַשְׂיָךְ וְתִשׁוּב אֵלַי שָׂאת אֲשֶׁר פְּנֵיךָ מִלְּשׁוֹן (איוב יא) כִּי אֵן תִּשָּׂא פְּנֵיךָ מִמּוֹם. וַיֵּשׁ לְפָרְשׁוֹ לְשׁוֹן סְלִיחָה וְאִם לֹא תִטִּיב לְפָתַח חֲטָאת רֹבֵץ אִם לֹא תִשׁוּב מֵאֲשֶׁר חֲטָאת לֹא הָעוֹן אֲשֶׁר בְּיָדְךָ לְבַדּוֹ יִלִּין אֶתְךָ כִּי הַיֵּצֵר רֹבֵץ לְפָתַח לְהַחֲטִיא אוֹתְךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּלְךָ וְיִנְצֵחַ אוֹתְךָ תִּמְיֵד אֲחֵרֵי אֲשֶׁר נִצְחָה אוֹתְךָ וְיִקְוֶשׁ לְךָ וְגַם נִלְבַּדְתָּ וְלֹא שִׁבַּת וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקְתּוֹ לְהַדִּיחֶךָ וְאוֹרֵב לְךָ בְּכָל עֵת וְאֵתָהּ תִּמְשׁוּל

(ibid.) — if you wish to overpower it. For that reason you will be punished for the sin, since I have given you the ability to conquer your impulse. King Shlomoh, peace be upon him, said, “Whoever scorns a thing will be harmed by it, but whoever fears a commandment will be recompensed.” (Proverbs 13:13) He said this [i.e., “Whoever scorns a thing”] about one who belittles minor sins, that he will harm himself in the ways that we have discussed. “But whoever fears a commandment will be recompensed” — he is destined for full reward. They, of blessed memory, said, Be as careful about a

light commandment as about a major commandment. They also said, For one commandment draws another commandment after it, and one sin draws another sin after it; for the reward of a commandment is a commandment, and the reward of a sin, is a sin.

### Practical Law:

#### Rambam, Forbidden Relations, Chapter 22

(1) One may not expound the secrets [i.e., those forbidden relationships which the Rabbis inferred from Scripture] of the laws of forbidden relations in the presence of three [students] because one of them will keep the teacher busy by asking questions while the [other] two will discuss things together and their minds will not concentrate on listening [and they may thereby not hear the entire lesson]. And because a person's mind is biased regarding matters concerning relations, when he is in doubt about something that he learned, he will be lenient.

Therefore, one may not expound except to

two [students], so that the one who is listening [being that he has no else to talk to] will concentrate and understand what he hears from the teacher. (2) There is nothing in the whole Torah that is as difficult for most people to be separated from, as are matters of relations and forbidden relationships. The Sages said that when Israel were commanded concerning forbidden relations, they wept and accepted this commandment with resentment and weeping, as it says, “weeping by its families,” (Numbers 11:10) i.e., concerning matters of families.

בו אם תרצה להתגבר עליו על בן תענש על החטא אחרי אשר נתתי לפניך היכולת לכבוש את יצרך ואמר שלמה המלך עליו השלום (משלי יג) בז לדבר יחבל לו וירא מצוה הוא ישולם אמר זה על הבז לעבירות הקלות פי יחבל לו מן הפנים אשר זכרנו וירא מצוה שהוא ירא לביטל מצוה כאשר ירא מעבירה חמורה הוא ישולם הוא מתעתד אל הגמול השלם. ואמרו זכרונם לברכה הוי זהיר במצוה קלה כמצוה חמורה. ועוד אמרו שהמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה:

הלכה

הרמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כב

א אין דורשין בסתמי עריות בשלשה מפני שהאחד טרוד בשאלת הרב והשנים נושאים ונותנים זה עם זה ואין דעתם פנויה לשמוע. ולפי שדעתו של אדם קרובה אצל עריות אם נסתפק לו דבר ששמע מורה להקל. לפיכך אין דורשין אלא לשנים כדי שיהיה האחד השומע מפנה דעתו ויודע מה שישמע מן הרב: ב אין לך דבר בכל התורה בלה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות. אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנאמר (במדבר יא) בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות: